

DODATKY

I

Společná provolání

VÁLKA KONČÍ A NÁRODOVÉ BEROU SI SVOBODU

Zásada, zpočátku diplomaty vyslovená sotva příliš upřímně, zvítězila. Boj slepě zahájený, proměnil se v zápas světový, musel nabýti hlubokého vnitřního oprávnění, posvátného smyslu, neměl-li skončiti v hrůzném krvavém zmatku obecného zdivočení Evropy.

Ohromná věc byla vykonána pro světovou Demokracii. A národ československý, přes nesnadnost postavení svého, našel pro sebe způsob vynikajícího a rozhodného účastenství v boji za zásadu svobody a spravedlnosti, v boji národů s diplomacii a kapitálem, který se odehrával jaksí pod zevnějšími událostmi válečnými, a národ náš dal přitom světu nového hrdinu českého, nový typ hrdiny práce a mravního úsilí, TOMÁŠE G. MASARYKA, jednoho z nemnoha svých vůdců čistých a spravedlivých.

Od dvacátého osmého října devatenáctistého osmnáctého je také národ československý konečně svoboden. Prapory vlají, nevěřící konečně věří, tlukot horečné činnosti ozývá se na všech stranách.

Ale svoboda není všechno. Toliko rámec našeho života změnil se úplně. To je ovšem mnoho pro nás. A tím více, že je to výsledek hluboké a pokračující proměny celého světa, počátek nezadržitelného boha osvobození Demokracie. Nicméně bude na nás, abychom svůj rámec vyplnili si především sami. Jak, to jest otázka. Otázka zítřejší české praxe. Neboť teoretickou odpověď dali si již všichni řádní čeští lidé, a toliko jednu:

*Rámec svobodného československého státu musí býti vyplněn národem ve všem všudy **spravedlivým**.*

VŠEMU PRODUKTIVNĚ PRACUJÍCÍMU LIDU V ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLICE

Patnáctého června promluvil náš myslící lid pracující dosti jasně, aby nebylo pochyby o tom, že přes zpátečnické choutky menšiny produktivně nepracujících nebo buržoazii zaprodaných přeje si přirozeným a svým způsobem přihlásiti se dříve nebo později k svobodným národům budoucí socialistické Evropy.

Jsouce si plně vědomi délky a závažnosti sociálního přerodu, v jehož počátcích žijeme, a cítíce jako třídně uvědomělí dělníci mozku a srdce celou odpovědnost za osud domácí kultury a civilizace, děj se co děj, předstupujeme před tebe, produktivně pracující lide socialistický, bez rozdílu stran, národností a ras, se slavným slibem, že chceme — krajně spravedliví ke každé národnosti, ke každé rase a ke každému názoru — býti ti ze všech sil vždy a všude nápomocni v boji za republiku socialistickou, při jejím založení a budování, poněvadž ji považujeme za

první cíl náš, jehož nesmí býti zapomenuto a který nesmí býti odsunut, a že chceme v každé době pečovati o to, aby všechny nejlepší plody naší kultury a civilizace byly pro tebe, lide zítra vítězný, zachovány ve všech možnostech zápasu a pak vydány ti v nejšířší míře a nejloajálnějším, nejučinnějším způsobem jako věčný pramen vody živé, radosti a světla.

Zakládáme proto *Socialistickou radu osvětových dělníků*, nikoli spolek, nikoli úřad, nýbrž prozatím volné sdružení několika sil žárlivých na svobodu literární, umělecké a vědecké práce, ale současně odhodlaných ve všech případech státi po boku zástupů, nastupujících pochod do nového světa.

Posílajíce ti bratrský pozdrav, prosíme tě, aby ses ve všech pochybnostech a úzkostech mysl i srdce obrátil na některého z nás, jakož i my zavoláme k tobě, až přijde čas.

V Praze 6. července 1919

Albert Ehrenstein, Jindřich Fleischner, Josef Hora, Helena Malířová, František Němec, Stanislav K. Neumann, Ivan Olbracht, Hugo Sonnenschein, Antonín Sova, Fráňa Šrámek, Franz Werfel.

SOCIALISTICKÁ RADA OSVĚTOVÝCH DĚLNÍKŮ

posílá Henrimu Barbussovi projev, který česky zní takto:

Panu Henrimu Barbussovi v Paříži

Kamaráde,

Socialistická rada osvětových dělníků v Československé republice posílá Vám bratrský pozdrav a prosí Vás, abyste své druhy a revoluční proletariát Západu ujistil, že socialisticky cítící a myslící lid naší republiky a s ním i socialističtí dělníci ducha odsuzují nejrozhodněji jakoukoliv intervenci proti socialistickým republikám na Východě.

Jsmo si dobře vědomi toho, že dohodová diplomacie a dohodové kruhy velkokapitalistické míní nás politicky i ekonomicky zotročiti a uvrhnouti do hospodářské zkázy, a činíce současně přesný rozdíl mezi diplomacií a lidem zemí dohodových, který milujeme, prosíme Vás také, abyste lidu západnímu bez rozdílu národností a ras tlumočil naši prosbu, aby nás nepovažoval za národ reakcionářský a podporoval nás za všech okolností v boji proti intrikám vládnoucí třídy a zotročujícím choutkám Států.

V Praze 21. července 1919

Za Socialistickou radu osvětových dělníků:

Stanislav K. Neumann

Ivan Olbracht

Dr. Boh. Vrbenský

člena Národního shromáždění Stanislava K. Neumanna, Aloise Konečného a soudruhů na pana ministra vnitra a na pana ministra školství a národní osvěty ve věci pronásledovaného kněze Jakuba Demla.

Jakub Deml, český spisovatel a kněz, pro svou katolickou horlivost suspendovaný, uveřejnil ve čtvrtém svazku svého časopisu Šlépěje protirepublikánskou a v pravém slova smyslu velezrádnou řeč Arnošta Tvarůžka, faráře vladislavského, kterou tento typický římský klerikál pronesl na tajné klerikální schůzi v Třebíči 18. listopadu 1918, k níž byl pozván také Jakub Deml. Řeč tato způsobila ve veřejnosti pochopitelný rozruch, neboť odhalila pravé ledví jistých kruhů katolických; není ovšem známo, co vláda podnikla proti těmto protirepublikánským rejdům.

Zato nařídil zemský výbor moravský MUDr. Kytlicovi ve Šternberku, u něhož byl Jakub Deml hostem, aby Demla ze svého bytu vypověděl, a konzistoř přípisem kancléře Jakuba Hodra (ze dne 26. června 1919) napomenula důtklivě Demla, aby zanechal „nepřípustného tónu“ ve svých publikacích, jinak že mu bude odňato dovolení sloužit mši.

Dále: Deml žádal biskupského úřadu v Brně o celebret pro Slovensko. Dostal odpověď hrubou a konzistoř na celebret připsala z rozkazu Němce, biskupa Kleina, latinskou poznámku, že Jakub Deml nemá ve vlastní diecézi práva zpovídati a kázati. Deml celebret vrátil a žádal o vydání nového bez poznámky a zároveň přiložil žádost o zvýšení penze, neboť béře toliko 520 korun ročně.

Zároveň zahájil farář Tvarůžek klepařskou kampaň proti nepohodlnému knězi; v tom napomáhá mu katecheta třebíčského gymnasia páter Chládek, který při náboženských hodinách Jakuba Demla studentům pomlouvá, zneužíváje náboženství a svého úřadu politicky.

Konzistoř vůbec již po deset let systematicky vraždí Jakuba Demla morálně i fyzicky jen proto, že tento spisovatel soudí věci z katolického hlediska mravně přísného. Ač jest biskup povinen i knězi suspendovanému postarati se o důstojnou výživu, nevyplatila konzistoř 1¹/₂ roku Jakubu Demlovi ani haléře, a pak mu přiřkla ročně 520 korun.

Podepsaní se tudíž táží: 1. Jest panu ministru vnitra známo nařízení zemského výboru moravského? Co hodlá pan ministr učiniti, aby podobné nezákonnosti na Moravě se neopakovaly? 2. Jest pan ministr školství a národní osvěty ochoten zakročiti proti soustavnému pronásledování českého kněze, který jest dobrý republikán, a postarati se, aby mu bylo přiřčeno aspoň „existenční minimum“ 1500 korun ročně a umožněna studijní cesta na Slovensko?

V Praze dne 1. října 1919 (Následují podpisy)

NÁVRH ČLENŮ NÁRODNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ

St. K. Neumanna, J. Kvapila, F. Housera, K. Jonáše a soudruhů, aby reorganizována byla Česká akademie pro vědu, umění a slovesnost.

Československý převrat z 28. října, v němž zvítězily nejen národně politické snahy našeho národa o státní samostatnost, nýbrž i tendence demokratické, ve většině našeho lidu hluboce zakořeněné, nedotkl se dosud dostatečně různých institucí, zejména kulturních, a mezi nimi především České akademie.

Tato instituce nemá dosud stanov ani formálně vyhovujících novým poměrům našim a vyžaduje nezbytně reorganizace, má-li v našem malém národě plniti užitečné poslání a nebýti pouze luxusním zjevem, tradičně přejatým se vši nehybností a zkosnatělostí.

Proto navrhuje:

Národní shromáždění račiž se usnésti:

Vláda se vyzývá, aby v nejkratší době předložila Národnímu shromáždění návrh na reorganizaci České akademie, a aby proto vyzvala ministerstvo školství a národní osvěty, aby bezodkladně podrobilo stanovy této instituce důkladné revizi a přepracování ve smyslu československého převratu, v duchu demokratickém a podle dnešní kulturní potřeby našeho národa.

Návrh tento budiž přikázán výboru *kulturnímu*.

V Praze dne 18. listopadu 1919

St. K. Neumann, J. Kvapil, F. Houser, K. Jonáš, A. Němec, Srnec, J. Svozil, prof. Sladký, Freiman, dr. Rambousek, dr. Meissner, dr. A. Uhlíř, Maxa, V. Dyk, dr. Krouský, Stivín, R. Merta, dr. Th. Bartošek, A. Novák, dr. B. Vrbenský, Moudrý, Janček.

NÁVRH ČLENŮ NÁRODNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ

Stanislava K. Neumanna, Fr. Zemínové, Fr. Housera a soudruhů, aby kinematografie podřízena byla výhradně ministerstvu školství a národní osvěty.

Ohromný rozmach a osvětový — pozitivní i negativní — význam kinematografie vyžadují naléhavě, aby státní dozor nad tímto důležitým činitelem, hluboce zasahujícím do kulturního stavu celého národa a především jeho vrstev lidových, nebyl provozován z hlediska policejního nebo živnostenského, nýbrž byl jednotně veden z vyššího hlediska kulturního. Toho dá se dosíci jen tehda, budou-li veškeré státního zasahování v obor kinematografie řešeny výhradně ministerstvem školství a národní osvěty.

Podepsaní navrhuji tudíž:

Národní shromáždění, račiž se usnésti:

Vláda se vyzývá, aby veškeren státní dozor nad kinematografií a veškeru státní činnost v tomto oboru podřídila ministerstvu školství a národní osvěty.

Návrh budiž přikázán výboru *kulturnímu*, aby o něm do měsíce podal zprávu.

V Praze 5. listopadu 1919

Stanislav K. Neumann, F. Zemínová, F. Houser, ing. Záruba - Pfeffermann, dr. Krejčí, K. Moudrý, Laube, R. Kopeček, P. Maxa, A. Konečný, dr. Uhlíř, dr. Th. Bartošek, V. Drobný, Jan Kvidera, Tučný, Jos. Svozil, E. Špatný, Jan Hrizbyl, Pelikán, Buřival, Slavíček, Skorkovský, dr. Heidler, dr. Klouda.

PO CELÝ PŘEDCHOZÍ ROK SNAŽIL SE ČERVEN

jako zcela nezávislý týdeník, maje na mysli danou psychologickou situaci dělnického hnutí v naší republice, aby bez ohledů k brzdícím zájmům stranickým nebo osobním choutkám ukazoval na pokrok komunistických myšlenek ve smyslu Třetí internacionály, myšlenek, které nekompromisně zastával, aby trhal škrabošku z tváře jejich záluďných škůdců a razil cestu diktatuře proletariátu. Ukazovali jsme na chorobu, kterou z c. k. parlamentu zanesly zkažené mozky parlamentních politiků do „revolučního“ Národního shromáždění a která vedla k zrůdné ústavě, odporující příkře požadavkům produktivního národa. „Demokratické“ ústavě, kterou zavinili v první řadě vládní socialisté, děkuje pracující lid všech národností obývajících Československo za útěchu, že může klidně přihlížeti k tomu, jak Kramář a Lodgman v čele hlomozících stranických kejklířů více nebo méně lidumilných provádějí své babylónské slovní souboje, zatímco bohatá země a její dobrý socialistický lid jsou vnějším i vnitřním nepřítelem, mezinárodním kapitalismem, drancování a ničení.

Ale neúprosná logika dějin činí nutným toto druhé Národní shromáždění, které přivede československý stát na pokraj propasti, aby byl podán nezvratný důkaz proti takové demokracii a nejzabedněnější pochopili nesmírnou bezcennost a škodlivost „demokratické“ vládní formy pro věc proletariátu a socialistického státu. Neboť nikde není věta, že nikoli přemlouvání, nýbrž jen zkušenost činí člověka moudrým a životným, tak pravdiva, jako v dějinách hnutí proletářského. Socialistům střední a západní Evropy nestačily zlé zkušenosti, které jsme učinili za války se svými nevědomými a demagogicky zbabělými vůdci, aby je prohlédli a sebe přitom našli; jest jim až na dno vypítí pohár oportunního jedu, jímž snaží se nás omámiti jejich neschopnost, prodajnost a neodpovědnost.

Jednou provždy bylo nám nejprve pochovati jednu politickou mrtvolu jako odstrašující příklad. Když ležela v posledním tažení, vy-

dralo se jí ještě rychle z prsou přiznání se k nutnosti, aby socialistické hnutí bylo pozorováno oběma očima. Měla však tu vlastnost, že levým okem šilhala napravo a pravým nalevo. To byl její politický bystrozrak, když — námi již jako podezřelá označena — sama počítala se k „menšině ve straně“, která se rozhodně hlásí k taktice revolučního komunismu, jak ji „stvořila literatura ruské revoluce“. Pochybujeme sice, že se někdy ten mrtvý muž vážně zabýval touto literaturou, ale nepochybujeme, že po národním převratu, pro něho tak neočekávaně uskutečněném, hledal styky s představiteli Třetí internacionály, aby jich zneužil pro svou ctižádostivost. Ostatně i sociálpatrioti prohlédli tohoto bezvýznamného přeběhlíka. Nestal se ani vyslancem, ani ministrem. Byl a zůstal zupákem, vysloužil si 25 let v sociálně demokratické straně a jmenoval se Josef Stivín. Tato pohrobní vzpomínka, jak doufáme, jest nepřekročitelným mezníkem v jeho činnosti proti věci proletariátu, třebaže zůstává stále ještě šéfredaktorem Práva lidu.

O Tusaroví, vládních soudruzích a ostatních zadácích netřeba plýtvati slovy. Jsou zosobněná zrada proletářského zápasu, ukázali slovem i skutkem dostatečně své sociálně proradné smýšlení. Nikdy nebyla souvislost mezi vedením strany, z jejíhož středu přišli, a proletářskými davy, které u zeleného stolu prodávají buržoazii, pochybnější, nikdy propast mezi lidem a obrproletáři hlubší než dnes, kdy z milosti proletariátu vládnou proti jeho vůli.

Není tajemstvím pro nikoho, kdo situaci v Československu pozoruje nepředpojatě a jasným zrakem, že veliká většina průmyslového a zemědělského proletariátu (a našich proletářských druhů v kabátě vojenském) bez rozdílu národností chce komunistické skutky, kdežto vedení a byrokracie stranická a odborová (až na nepatrnou menšinu) cizopasí na těle revolučního proletariátu pod různými záminkami, paktuje se s podnikatelstvím a provádí protirevoluční politiku, vedena sobeckými pohnutkami. Poučení průběhem věcí v sousedních státech vidíme v tomto nepřeklenutelném rozporu, který musí vésti ke zmatkům, bratrovraždě a nakonec k noskeovskému neboli tusarovskému režimu (po kramářovských, kappovských nebo horthyovských epizodách), vidíme v něm největší nebezpečí pro nekrvavý vývoj socialistické revoluce v Československu.

Čeliti tomuto nebezpečí včas a důrazně považujeme my komunisté za svou nejbližší a nejdůležitější povinnost. Na konec září t. r. svolán je sjezd Československé strany sociálně demokratické. Jaká budou jeho usnesení, jaké jeho pokyny, které určí také naše chování ke straně, to záleží na cílevědomé, nedvojaké uvědomovací činnosti našich komunistických soudruhů v sociálně demokratické straně.

Naše mezinárodní komunistické skupiny iniciativní posečkají až do té doby s každou větší akcí samostatnou a věnují se zcela agitační a přípravné práci organizační. Toto stanovisko uhájili jsme také na komunistické poradě v Lomu a jest schvalováno komunistickými skupinami všech národností, pokud stojí n a půdě Československé republiky;

to můžeme konstatovati po předběžných poradách s jejich zástupci.

Z toho následuje, že nám neběží o nějaké „rozbití strany“, nýbrž naopak o semknutí veškerého produktivně pracujícího lidu v Československu pod jediným mezinárodním rudým praporem diktatury proletariátu; chceme soustředění sil a jednotnou frontu proletariátu, jimž stojí v cestě jen slepá, sobecká bezmyšlenkovitost stranických bonzů, zrazujících proletariát.

Ale třídně uvědomělý revoluční proletariát bez rozdílu národností v Československé republice opře se všemi prostředky proti každé sociál-patriotické nebo nacionalistické nepřeše, ať její původ bude u Tusára, Klofáče, Švehly, Lodgmana, Kramáře, Šrámka, Hlinky, Horthyho nebo Pellého, a potlačí v zárodku každé hnutí reakčního „nacionálního bolševictví“ nebo provokačního pučismu — staniž se v Deutschböhmen, na Slovácku nebo v Národním shromáždění, poněvadž je přesvědčen, že spravedlivé splnění jeho politických, hospodářských, kulturních a národních požadavků jest až jeho věcí, to jest věcí Československé socialistické federativní republiky rad.

Nyní ovšem zavazuje nás nejvyšší zákon socialistické solidarity, jemuž se musí Komunistická internacionála bezvýjimečně podrobiti, k politice, která — byť přechodně odstavovala naše vlastní zájmy — musí podporovati sovětovou Rus v boji proti světové reakci. Vítězství sovětové Rusi bude vítězstvím socialismu a světové revoluce. —

*

Byvše pověřeni poradou komunistů v Lomu, abychom vstoupili ve styk s komunistickými soudruhy v socialistických stranách a s komunisty ostatních národností v Československu, pozveme jejich zástupce k poradě, která pojedná o otázkách zde letmo dotčených a která určí prozatímní jednotné směrnice pro činnost komunistů v Československé republice až do sjezdu Československé strany sociálně demokratické. Požádáme tudíž soudruhy z československé levice, levic uherské a německé sociálně demokratické strany, socialistické strany v Podkarpatské Rusi, polské komunistické skupiny, levice poale-sionistické a ze socialistických a komunistických svazů legionářských a vojenských, aby se s námi dohodli o místě a době porady.

V Praze 13. června 1920

St. K. Neumann

Hugo Sonnenschein

PRACUJÍCÍMU LIDU A DOBRÝM LIDEM!

Zločinný bílý teror maďarských pánů, který vyvolal ošklivost všech poctivě smýšlejících lidí a krásný projev mezinárodní solidarity proletariátu, vyhnal z vlasti a domova nescetně nejlepších synů a dcer

maďarského národa, jejichž smýšlení bylo upřímně pokrokové a socialistické. Uprchli před žalářováním, mučením a vražděním, před perzekucí, jejíž zlotřilost nemá sebemenší omluvy a názorně ukazuje, čeho je schopna šlechtická, měšťácká a vojácká reakce z pohnutek nejnižších.

Pracovníci rukou i mozkiem, lidé čistého srdce a poctivé mysli, nezbytností vyhnaní za hranice v dobách těžké nouze o chléb i přístřeší, žijí tu mezi námi i jinde nejtvrdějším životem exulantským.

Vzpomínajíc vděčně všech obětí dnešní protirevoluce, všech umučených a povražděných průkopníků nového sociálního života, voláme ke všem dobrým lidem pracujícího světa:

POMOZTE!

Na sterých cestách stále rostoucí solidarita dobytých sociální spravedlnosti, v jejichž čele kráčí uvědomělý proletariát, solidarita, která jediná zmaří všechny pikle reakce, jest nám zárukou, že naše volání nebude oslyšáno.

Byli jsme informováni z nejpovolnějších kruhů, svými jmény ručíme za to, že výsledky naší akce dostanou se do rukou nejspolehlivějších a budou nestranně rozděleny. Přispěj tudíž každý dle sil svých k zmírnění trpkého osudu našich maďarských druhů a dokaž i při této příležitosti, že mezinárodní solidarita není již prázdné slovo. Dejte bezodkladně a sbírejte při každé příležitosti! Pomozte! Přispějte!

Příspěvky přijímá administrace našeho listu a bude je veřejně kvitovati.

V Praze 20. července 1920

J. L. Fischer, Karel Fischel za Poale Zion, Míla Grimmichová, Josef Hora, Michal Kácha, redaktor Června, Pavel Kosiner, za Mezinárodní sdružení marxistických akademiků, Antonín Macek, Alois Muna, redaktor Svobody, Stanislav K. Neumann, Jaroslav Rouček, Josef Skalák, Petr Stránský, Bohumír Šmeral, W. Šotola za Socialistische Jugend, Fráňa Šrámek, Václav Šturc, L. Tuček, Karel Votava, redaktor Rovnosti.

PROHLÁŠENÍ SOCIALISTICKÉ SCÉNY

Divadlo se odcizuje víc a více lidovým vrstvám. Ceny divadelních míst stoupají až do set korun. Prodej lístků děje se v hodinách pracujícímu lidu nevhodných. Předplácení na určitá místa v divadle vyžaduje vysokého finančního nákladu. Zkrátka: jen ten, kdo má množství peněz a zbytečného času, opatří si sedadlo, z něhož je vidět a slyšet tak, že umělecký požitek pro něj je úplný. Dejme lidu umění, dejme lidu divadlo — a uzříme, že nelze mluvit o tom, že lid divadlo opomíjí, že dává přednost nižší zábavě. Divadla sama i divadelní správy nejsou mnohdy vinny, — protože jsou proti tomuto špatnému systému bez

pomoci obecnstva bezmocny. Náprava a spása přijde jen od lidu, od divadelního obecnstva, které nesmí divadla ponechat jejich osudu, ale musí projevit hlasitě, manifestačně a jednotně, že mu na divadle záleží a že je nutno překonati všechny překážky, které dosud vzdalovaly lid od divadla. Vůli svou a touhu projeví obecnstvo tím, že se sestoupí v divadelní obec návštěvnictva. Ta bude samosprávnou společnicí, jejímž cílem bude zaopatřit lidu pravé divadelní umění. Společnost vyloučí jakékoliv obchodně výtěžné tendence. Správa divadelní obce zajistí ve všech divadlech pražských pravidelná představení pro své členy. Veškeré obecnstvo divadelní obce bude sestaveno ve skupiny, které budou mít pro sebe určena představení postupně ve všech divadlech. Za mírný měsíční poplatek bude každému členu zaručen určitý počet představení v roce. Vstupné bude pro všechna divadla a pro všechna místa jednotné. Místa v divadlech budou rozdělena tak, že si každý člen svoje sedadlo vylosuje. Cílem Socialistické scény je dobré divadelní umění, dobrý repertoár, odpovídající uměleckým směrnicím doby. Pokud by repertoár divadel nevyhovoval umělecké vůli socialistické scény, provede Socialistická scéna představení samostatná svými dramatickými, výtvarnými a literárními silami. Kvas společenský a umělecký hýbe i dnešním divadlem. Dramatické umění najde záchranu a pevný bod jedině v tom, jak se obecnstvo postaví k divadlu a jak divadlo době porozumí.

V Praze v prosinci 1920

Výbor Socialistické scény:

Dr. Charvát Vincenc, předseda, Bechyňová Františka, Částková Blažena, Honzl Jindřich, Kalivodová Marie, dr. Krblich Zdeněk, Mejkal Rudolf, Mengr Václav, Myron Jiří, Myzet Rudolf, Novák Vojta, Pacovský Emil, Pačová Míla, arch. Boh. Šůla, Rint Karel, úředník S. s.

Toto prohlášení spolupodepsali:

Ackermann Richard, intendant Národního divadla, Bartoš Jan, dramatický spisovatel, David Josef, tajemník Svazu legionářů, dr. Dvořák Arno, dramatický spisovatel, Frabša F. S., redaktor, Habrman Gustav, senátor a redaktor, dr. Hilar K. H., šéfrežisér Městského divadla Královských Vinohrad, Hofman Vlastislav, architekt, Hora Josef, spisovatel, Hurt Jar., režisér Národního divadla, Kodíček Josef, redaktor, Krejčí F. V., dramatický spisovatel, Longen E. A., malíř, Macek Antonín, spisovatel, Maisner František, předseda Svazu legionářů, Majerová Marie, spisovatelka, Malířová Helena, dramatická spisovatelka, Matys Vojta, herec, Nerad Josef, předseda správní komise, Neumann St. K., spisovatel, Olbracht Ivan, spisovatel, Panovský V., intendant Městského divadla na Kladně, dr. Pastrnek František, předseda Osvětového svazu, dr. Rádl Emil, spisovatel, Rambousek Antonín, jednatel Osvětového svazu, Valečka Jaroslav, architekt, Vodák Jindřich, spisovatel, Vydra Václav, herec, Zora Josef, herec.

Ke sjednocujícímu sjezdu komunistickému v Berlíně zaslala Ústřední rada Svazu komunistických skupin v Československu tento blahopřejný telegram:

Komunistickému sjezdu v Berlíně.

Pro potíže s vízy, činěné říšskoněmeckými úřady, nemůže náš delegát zúčastniti se včas vašeho sjezdu. Ať tedy platí tento telegram jako výraz našeho nadšení nad sjednocovacím dílem, jež má vésti a povede německý proletariát k vítězství! Ať žije jednotná KPD jako sekce Třetí internacionály! Zdar tohoto činu posiluje také nás v zápasu proti polorozhodným a nerozhodným za jednotnou centralizovanou komunistickou stranu v Československu.

Za Ústřední radu Svazu komunistických skupin:

Neumann, Sonnenschein.

OČ NÁM BĚŽELO

Blíží se rychle den dlouho očekávaný revolučním proletariátem našim a dlouho zdržovaný nerozhodnými jeho vůdci, den, kdy konečně také u nás vznikne jednotná strana komunistická jako závěr periody zmatků v našem socialistickém hnutí a jako počátek nové konsolidace uvědomělého proletariátu v Československu. Pro naše komunistické skupiny znamenati bude tento den dosažení jejich speciálního cíle, a tím samozřejmě i likvidaci.

Tu zdá se nám vhodné a užitečné, abychom již nyní zcela upřímně a bez obalu několika slovy vysvětlili, oč nám běželo, pokud jsme pomáhali komunistické skupiny vyvolati a pokud jsme dělali jejich politiku. Chceme mluvití toliko za sebe: netřeba tajiti toho, že jiní soudruzi hleděli na věc od počátku trochu jinak než my a že nebyli jsme vždy ve shodě se všemi.

Těm, kdož pozorně četli Červen od prvního čísla druhého ročníku, nepovíme asi mnoho nového; ale takových pozorných čtenářů je dnes bohužel málo, všechny vrstvy jsou zvyklé na politickou lekturu úrovně večerníkové, která věru pozorné četby nevyžaduje, a pak snad i pro pozorné čtenáře naše zbývá několik momentů, které nutno objasniti.

Nejpodstatnější rozdíl mezi námi a soudruhy jiného mínění byl od počátku ten, že tito soudruzi chtěli vlastní silou stvořiti komunistické hnutí, založiti komunistickou stranu, kdežto my byli přesvědčeni, že to není možno a že úkol náš je zcela jiný.

Založení komunistické strany bylo nad naše síly. Neměli jsme k tomu ani prostředků hmotných, ani sil agitačních a organizačních. Nemohli jsme na sebe strhnouti část proletariátu dostatečně velikou.

Nám tedy běželo o něco jiného, o loajální splnění určitých povinností ke komunistickému hnutí, které jsme považovali za samozřejmé,

když jsme rozpoznali v zásadách a taktikách Třetí internacionály pravého dědice socialistické myšlenky po válce, skutečné a jediné obrození revolučního socialismu, vedle něhož pro nás skutečného socialismu vůbec není.

Čtenáři Června vědí, že to trvalo dosti dlouho, než jsme měli jasný obraz o tom, co se děje v Rusku, než jsme v ruském komunismu uzřeli logický důsledek vývoje a jediné možnou cestu k socialistickému státu jako etapě k volné společnosti socialistické a než jsme bezvýhradně přijali zásady a taktiky Třetí internacionály jako v hlavních rysech a ve věcech podstatných jediné možné pro skutečné socialisty. Poctivě a těžce prodělávali jsme celý ten veliký přerod od sociálpatriotismu, kterého bylo mnoho i v našem původním komunismu anarchistickém, k mezinárodnímu, skutečně revolučnímu komunismu dnešnímu. V Červnu uložena je upřímná ozvěna všeho, co jsme po převratu prodělávali ve svých socialistických myslích a srdcích: všechny pochybnosti, nesnáze z nedostatečných informací, všecka tápání a konečné prohlédání.

Nuže, když tento přerod byl pro nás dovršen, domnívali jsme se — a věříme, že správně —, že situace ukládá nám tyto povinnosti:

1. Abychom získali pro soudobý revoluční komunism to, co se dalo ještě pro socialism zachrániti z bývalých stoupenců České federace anarchistické, pokud neutonuli v bahně národně sociálním. Běželo nám o to, aby nespokojenci se sociálpatriotickou politikou dr. Vrbenského neobnovili stolní společnosti anarchistické, a tím nerozmnožili jen tehdejší zmatek a nestali se nepřímou svým liberalismem hodně maloměšťáckým oporou politiky měšťácké a protirevoluční.

2. Abychom se přičiňovali o očistění pojmů, o vyjasnění zmatků a o to, aby se také u nás, pokud běží o komunism, nalévalo čisté víno, aby sociální demokracie nemohla předem komunism falšovat, aby nezůstalo při nějakém mlhavém bolševictví, s kterým chytrí politikové mohli by švindlovat, aby zkrátka také u nás se poznalo, co ten dnešní komunism skutečně jest, a že za ním mohou státi a stojí lidé s pevnou páteří a kulturním svědomím.

Tyto dva úkoly povedlo se nám provésti. Serióznější živly z bývalých anarchistů jsou dnes stoupenci Třetí internacionály buď úplně, nebo aspoň pro dobu, než buržoazie bude povalena. Nespolehlivé živly, které dělají jen opozici za každou cenu a půjdou třeba zítra s paní Luisou Landovou-Štychovou do nějakého nového anarchistického sociálpatriotismu a separatismu, podařilo se udržeti na uzdě, dokud byly nebezpečny: dnes už nic nepoškodí. Také pro objasnění a pochopení komunismu v prvních dobách, pro jeho vynesení na světlo, učinil Červen mnoho, třebaže nám nikdo nepomáhal, třebaže mnozí překáželi a my jen velmi těžce sháněli materiál.

Na těchto dvě úkolů byl by přirozeně stačil Červen sám o sobě, kdyby sociálně demokratická levice byla dělala nebo mohla dělati ihned politiku upřímnější a přímočařejší. Ale založení čistě komunis-

tické strany zdálo se velmi daleké, a tu bylo nutno naše soudruhy, kteří se první hlásili veřejně k čistému komunismu, aspoň poněkud držeti organizačně pohromadě, a to se tedy dělo komunistickými skupinami.

Upřímně pravíme, že jiného smyslu a účelu jsme v našem organizačním pokusu nikdy neviděli. Komunistické skupiny byly tu jako opora politiky Června, politiky, která nebyla politikou pro osoby, nýbrž pokornou politikou pro věc komunismu, pro budoucí komunistickou stranu, jejímž masovým jádrem nemohla se státi přirozeně hrstka našich stoupenců, nýbrž výkvět probuzeného proletariátu sociálně demokratického.

Pak postupem doby, když soc. dem. levice blížila se k rozhodnému rozcestí a politika Šmeralova směřovala ke kompromisu v otázce přístupu ke Třetí internacionále, ke kompromisu, který nebyl bez sociálpatriotické příchuti, obdržely komunistické skupiny a Červen přirozeně další úkoly:

1. Tlačiti na soc. dem. levici, aby když řekla A, řekla také B a prohlásila se za komunistickou.

2. Propagovati nutnost jednotné mezinárodní a centralizované strany komunistické dle požadavku Třetí internacionály.

To jsme činili, pokud naše síly a schopnosti stačily. Čistý i nečistý zájem žurnalistiky všech odstínů o nás, zájem v některých dobách všeobecný, svědčí o tom, že jsme často znamenali snad více, než to bývá obvyklé u hnutí podobně nepočteného a vnitřně neupevněného.

Připouštíme však, že jsme mohli vykonati ještě více i při svých slabých silách, zejména ve směru propagačním a v době, kdy soc. dem. levice pro propagandu komunismu nečinila ještě zhola nic. Ale nechť soudruzi nezapomínají, že naše finanční zdroje byly směšně nepatrné, a nechť srovnají naši činnost s činností těch, u nichž aspoň v některé době nebylo nouze o hmotné prostředky.

Zkrátka tedy: Nám běželo od počátku vždy jen o věc jednotného komunistického hnutí, jen z tohoto hlediska dělali jsme svou politiku. Proto jsme snad „brzdili“ všude tam, kde uplatňovala se snaha buď o komunistickou stranu z hrstky našich stoupenců, nebo o agitaci do šířky, pro kterou jsme neměli sil ani prostředků. Dělali jsme politiku rozumu podřídívšího se skutečnosti, a nechtěli jsme jednati proti vůli Třetí internacionály a proti zájmům proletariátu. Znali jsme a známe jen jedno komunistické hnutí, které v nejbližší době zkonsoliduje se v jednotnou, mezinárodní, zcentralizovanou stranu komunistickou, jen pro ně jsme bojovali a pracovali dle svého názoru, nikoli pro nějaký separatism nebo pro jedny osoby a proti druhým osobám.

Svaz komunistických skupin splnil po našem soudu svou úlohu, tak jak to dovolovaly jeho skutečné síly, jeho posledním úkolem jest, aby vůstil do jednotné strany komunistické, jakmile bude založena.

Soudruzí a soudružky!

Z usnesení výkonného výboru Komunistické strany v Československu (československé oddělení) zakládáme jednotnou a soustředěnou organizaci pro proletářskou kulturu, *Proletkult*, abychom urychlili a prohloubili sociálněrevoluční schopnost československého proletariátu. Proletkult chopí se všech úkolů, které měli kdysi na mysli zakladatelé Dělnické akademie, ale vynasnaží se plnit tyto v revolučním duchu marxisticko-komunistickém.

V první řadě ovšem věnujeme pozornost *vědě*. Věda jakožto organizovaná hromadná zkušenost lidská, sloužící především k organizaci společenské, slouží dnes většinou vládnoucí třídě měšťácké, má nutně třídní ráz buržoazní, a to nejen proto, že nabytých zkušeností využívá v zájmu buržoazie, nýbrž i proto, že měšťácká jsou často i východiska a metody vědeckého myšlení a badání. Věda nahromadila ohromný materiál zkušeností, ale jsouc majetkem jednotlivců a v zajetí skomírající třídy, nedovede a nemůže využití ho plánovitě pro organizaci harmonického celku společenského, ač rozvoj strojní výroby poskytuje k tomu nesmírné možnosti. A na druhé straně dnes, kdy obrodné hnutí socialistické sráží se prudce se starým světem kapitalistickým, stává se věda svým individualismem a pomocí poskytovanou všem vykořisťovatelským a reakčním snahám vydatnou zbraní proletariátu.

Proletariát, aby mohl splnit svou dějinnou úlohu revoluční, musí tudíž zmocnit se i vědy. Je nutno soustavně přehodnotit vědecký materiál z hlediska kolektivního a marxistického a postavit jej v první řadě do služeb sociální techniky a sociální revoluce. Je nutno soustavně vykládati a v proletářských masách šířit výsledky vědeckého badání z hlediska dnešních poměrů a potřeb proletářských, jak denních, tak revolučních. „Přehodnocené vědy do nejširších mas!“, to je naše heslo. Věda osvobozena ze jha měšťáckého stane se skrze proletariát, jehož třídní vědomí prohloubí, dovršitelkou a šířitelkou socialistického názoru světového a základem, na němž rozroste se všestranný blahobyť lidstva.

Střediskem a východiskem této činnosti naší stane se, jakmile přípravné práce budou vykonány, proletářská universita, naše Komunistické učení pražské.

Jako vědu nepovažujeme ani *umění* za samoučelné. „Umění stírá slzy,“ pravil kdosi, ale umění také vychovává, povzbuzuje a povznáší, a jsouc vědomě nebo bezděčně projevem vládnoucí třídy, jest zároveň nejúčinnějším propagačním nástrojem jejího světového názoru. Umění velikých slohů bylo vždy takovým projevem kolektivním: drobí se vlivem individualismu, když vládnoucí třída jest v úpadku. Umění komunistické společnosti bude komunistické, bude to komunistický sloh, nikoliv však projev třídy v dnešním smyslu, poněvadž komunism

třídy odstraní, nýbrž projev široce rozvitého duchovního výkvětu pracujících. K tomu máme však ještě daleko. Žijeme v dobách proměny a přípravy. Dnes běží o to, aby proletariát jako třída, která má převzít moc, byl na tuto svou dějinnou úlohu připravován i pokud jde o umění, a opačně, aby také umění pochopilo dějinný úkol proletariátu a sloužilo mu.

I zde veškerá naše akce vyjde z přesvědčení, že největším statkem proletariátu je dnes jeho třídní vědomí jako nezbytná páka jeho osvobození. Vedle soustavné výchovy umělecké všemi obvyklými prostředky a v duchu komunistickém jest nám tvořiti již nyní podmínky pro zvláštní typ umění proletářského, pro davové projevy a slavnosti za součinnosti institucí již pracujících — jako je Dědrasbor a Federace DTJ — nebo chystaných. Ze všech sil vynasnažíme se i tu odstraniti proletariát z dosahu měšťácké ideologie a tradice a — nuceni vybíratí výchovný materiál z dob duchem nám cizích — budeme dbáti toho, aby nekazil revolučního ducha a třídního vědomí proletariátu, nýbrž podle možnosti je podporoval.

Zastavili bychom se však na polovině cesty, kdybychom neměli vlastních komunistických umělců. Není pochyby, že se zrodí z proletariátu i že k nám přejdou z buržoazie. Ale jako proletariát musí projíti školou umění, je také komunistickým umělcům učiti se u proletariátu. I talent, přímo z továrny vyšlý, nakazí se snadno měšťáckou ideologií a maloměšťáckými zlovyky, nepěstuje-li svého třídního vědomí a nemá-li při svém tvoření stále na mysli své soudruhy proletáře, jejich potřeby, jejich myšlenkový a citový stav. Vedouce proletariát k tomu, aby se naučil v umění hledati posilu a útěchu v strádání a zápasech a viděl v něm velikou oporu budoucí své moci, budeme na soudruzích umělcích žádati, aby pracovali v těsném styku s proletariátem a skromně oddáni jeho světu práce a bojů tvořili jako třídně uvědomělí proletáři bez ohledu k měšťácké ideologii.

V *etickém* směru konečně místo neplodného mravokárnickví maloměšťáckého, které stíhá důsledky, aniž chce a může vyhladiti příčiny, budeme veškerou svojí činností šířiti stěžejní zásady socialistického cítění a názoru, že zájem celé společnosti stojí nad zájmem jednotlivce a každému že přísluší za stejné povinnosti stejná práva. Správné využití všech lidských sil a jejich harmonická organizace je pro nás také požadavek mravní. Etický vývoj lidstva — jako vývoj lidstva vůbec — nevyšel dosud z periody neuvědomělosti, mravní pojmy se mění podle zájmů kast a tříd a srážejí se navzájem v chaotickém zápasu. Jsme si dobře vědomi, že jasná a zdravá etika všelidská vyroste a zakoření se teprve po změně hospodářského a sociálního pořádku; ale proletariát jako nositel vyšších mravních zásad budoucnosti musí býti i po etické stránce svého třídního vědomí povzbuzován a posilován, aby se naučil přesně oceňovati hodnotu okamžitých výhod a úspěchů z hlediska svého revolučního cíle. Jeho revoluční obětavost chceme prohlubovati.

Po stránce organizační budeme se řídit metodami vyzkoušenými Proletkultem ruským, přihlížejíce samozřejmě k odchylným poměrům domácím. Podrobné zásady organizační budou vyhlášeny v nejkratší době.

Výchova citová a mravní prováděti se bude hlavně prostředky kolektivně účinnými; v oblasti rozumové organizována bude kolektivní výchova davu vedle výchovy dělnických talentů jakožto sociálně revolučních techniků.

Spolek Dělnická akademie v Praze přešel již dříve vlastním rozhodnutím do tábora soc. dem. pravice; přijetím statisícové vládní podpory zaprodal svoji nezávislost a komunistické dělnictvo nemá s ním již nic společného.

Proletariáte Československa! Osvobození člověka, sociální revoluce, vyžaduje hlav osvícených! Co činíme pro vyšší kulturní úroveň davu, pro *sebe* činíme a pro své syny a dcery! Voláme: Ztratiti nemůžeme nic, leda své *okovy*, ale dobýti můžeme celého světa! Vzhůru k činu, postavme *svůj* Chrám Vědy, Umění a Práce!

V Praze dne 14. srpna 1921

Přípravný výbor Proletkultu